

Käännös Hans Ahlskogin artikkelista
Biblicum lehdessä No 3 2017 s 136-144.
Käännös E. J. Söderström, syyskuu 2021.

Kaste, usko ja pelastus Raamatussa ja Tunnustuskirjoissa

Matti Väisänen (Käännös ruotsiksi Otto Granlund)

Sley Media Oy 2017

Julkaisija: Suomen Evankelis-luterilainen lähetysliitto

Suomalaisella kielialueella ei kukaan pääse lähellekään Matti Väisästä, mitä tulee kirjojen kirjoittamiseen kastekysymyksestä. Väisänen, Ruotsin ja Suomen Lähetysliiton emeritus piispa, sanoo itse ajankohtaisen kirjansa saatekirjeessä julkaiseensa kirjallisuutta kasteesta enemmän kuin 2000 sivua. Väisänen on, johtuen taustastaan ns. viidennessä liikkeessä, joutunut painiskelemaan melkoisesti kastekysymyksen kanssa. Hänen laaja kirjallinen tuotantonsa on nähtävä ponnisteluna auttaa myös muita näkemään laajemmin oman kasteen merkitys. Matti Väisänen kirjoitukset ovat epäilemättä olleet suureksi siunaukseksi monelle Suomen luterilaiselle.

Väisänen sanoo itse, että nyt ajankohtainen kirja on nähtävä sitä taustaa vasten, että 2010-luvulla häntä ovat haastaneet luterilaiset, jotka uudestisyntymisen teologiassa ovat viitanneet Pieperin dogmatiikkaan. Väisänen kutsuu tätä Franz Pieperin esiintuomaa oppia, ”kahden pelastustavan teologiaksi”, jolla tarkoitetaan, että uudestisyntyminen voi kasteen lisäksi tapahtua myös ennen kastetta esim. saarnatun evankeliumin kautta.

Samalla otsikolla oleva suomalainen painos ilmestyi 2013 ja tänä vuonna on ilmestynyt tarkistettu ja laajennettu versio suomeksi otsikolla *Pelastuksesta osalliseksi*. Ruotsalainen painos on jälkimmäisen painoksen käännös, vaikka otsikko on saatu alkuperäisestä kirjasta *Kaste, usko ja pelastus*.

Kirja *Kaste, usko ja pelastus* on jaettu kahteen pääosaan: pelastusteologiseen ja dogmihistorialliseen osaan. Ensimmäisessä osassa kirjoittaja laskee perustan argumentaatiolleen, että uudestisyntyminen tapahtuu vain kasteessa ja tekee sen tarttuen perusteellisesti UT:n uudestisyntymistä koskevan opin esiintymiskohtiin. Väisänen on esimerkillinen siinä, että käyttää kreikkaa eikä luota käännöksiin. Mutta eksegeettiset ponnistelut eivät kuitenkaan takaa, että opillisista päätelmistä tulee luotettavia. Valitettavasti näin asia näyttää olevan Väisänen kirjan kohdalla.

Pelastusteologinen osa

Koska Väisänen on saanut vuosien saatossa paljon kritiikkiä uudestisyntymistä koskevasta opistaan, ts. että se tapahtuu yksinomaan kasteessa, ja ettei Raamattu tue sitä, että se on tietyissä tapauksissa tapahtunut ennen kastetta, esim. saarnatun evankeliumin kautta, hän näkee paljon vaivaa selittäessään niitä todistuskohdita, jotka hänen käsitystensä vastustajat nostavat esiin (1Kor 4:15; 1Piet 1:23, Jaak 1:18 ja Gal 4:19). Hän selostaa aluksi kreikan pääluokkia [1] aikamuotoja,

ennen kaikkea aoristia [2] ja perfektiiä [3] ja tähdentää niiden tuntemisen merkitystä tekstin ymmärtämiselle, jotain mikä ei aina tule esille käännöksissä.

Eräs Väisäselle tärkeä eksegeettinen päätelmä on, että koska verbi *gennáo* (synnyttää) pitäisi oikeastaan kääntää sanalla siittää, kun subjekti on maskuliini, koska puhtaasti biologisesti synnyttäminen ei kuulu miehelle, on saman logiikan oltava voimassa, kun kyseessä on hengellinen syntyminen, uudestisyntyminen. Kun Paavali, joka on mies, sanoo 1 Kor 4:15 *minä teidät synnytin evankeliumin kautta*, ei tätä edellä mainitusta syystä pidä ymmärtää, että korintolaiset uudestisyntyivät Paavalin saarnan kautta, vaan että heidät vain 'siitettiin'. Väisäsen mukaan korintolaiset ottivat vastaan pelastuksen vasta kasteessa. Väisäsen mukaan ei evankeliumin saarnan kautta synny kenessäkään pelastavaa uskoa, vaan ainoastaan "Jumalan vanhurskauden nälkä ja jano" ja "halu pelastua", mikä pelastuminen toteutuu kasteessa (s 86, suom. s 95). Tämän argumentaation edessä voitaisiin kysyä, olisiko *gennáo* edes saanut merkitä synnyttää, jos Herra olisi lähettänyt Paavalin kastamaan evankeliumin saarnaamisen sijasta (1Kor 1:17)? Paavali olisi yhtä kaikki ollut mies ja sellaisena kykenemätön synnyttämään niin lihallisessa kuin hengellisessä merkityksessä. Samalla voidaan olla sitä mieltä, että Väisäsen olisi johdonmukaista kääntää *gennáo* 'siittämiseksi' myös eräissä johannes-teksteissä, muun muassa Väisäsen uudestisyntymisopin pääkohdassa Joh 3, koska Henki on siinä yhä subjekti [4]. Väisäsen väite, että Paavali evankeliumin saarnallaan olisi korintolaisissa saanut aikaan vai halun pelastua, näyttää olevan ristiriidassa Paavalin käsityksen kanssa omasta virastaan. Sana rististä (evankeliumi) on Paavalille Jumalan voima, jolla on todellinen valta luoda pelastava usko niissä, jotka kuulevat (1Kor 1:18-21; 2:1-5).

Toinen Väisäselle hankala kohta on 1 Piet 1:23: *Te, jotka olette uudestisyntyneet (anagegenneemenoi), ette katoavasta, vaan katoamattomasta siemenestä, Jumalan elävän ja pysyvän sanan kautta*. Tässä kirjoittaja perustelee sillä, että sanat olette (uudesti) syntyneet ovat perfektissä, mikä ilmaisee, että uudestisyntyminen kirjeen vastaanottajille on jo tapahtunut, mikä todistaisi, että väline, "Jumalan elävä sana", eksplisiittisesti (selvästi) viittaa kasteeseen. Väisänen viittaa myös toisen luvun alussa oleviin sanoihin "panna pois" (*apotithemi*) pahuus, vääräys, hurskastelu, kateus ja panettelu, koska ne hänen mielestään viittaavat siihen, että kastekokelas riisuu pois vanhat vaatteet kasteen yhteydessä. Tämän argumentin edessä voi ihmetellä onko meillä käytettävissä lähteitä, jotka todistavat, että tämä symbolisella tavalla vanhojen vaatteiden poispano oli käytäntö jo apostolisen ajan kirkossa 60-luvun alussa.

[1] Esim aktiivi ja passiivi

[2] Väisänen rakentaa argumentaationsa sille, että uudestisyntymä on kertatapahtuma kristityn elämässä, lähtien siitä, että kreikan *aoristimuodot* voivat ilmaista "puntuuaalista eli hetkellistä tapahtumaa". Tähän voidaan sanoa, että aoristimuodot eivät ilmaise vain, eivätkä edes etupäässä, kertatapahtumia. Aoristi on usein tosiasista kiinnipitämistä, ilman ajatusta sen kehittymisestä tai edistymisestä ajassa (*a-orist* = rajoittamaton). Katso esim. Ilm 20:4 (SFB), molemmat verbit aoristeja "levde och regrade" = elivät ja hallitsivat), joista ensimmäinen usein käännetään virheellisesti inkoatiivisesti "blevo nu åter levande" (KB 1917) (tulivat nyt jälleen eläviksi), "fick liv igen" (saivat elämän jälleen) (Bibel 2000), "blev levande igen" (tulivat eläviksi jälleen) (No 2011), kun taas toisen sallitaan epäjohdonmukaisesti olevan toteava: "hersket som konger" (hallitsivat kuninkaina) (No 2011), "var kungar" (olivat kuninkaita) (Bibel 2000).

[3] Perfekti ilmaisee, että jotain on tapahtunut menneisyydessä, jonka vaikutus ulottuu aina nykypäivään asti.

[4] *Gennáo* sanaa käytetään myös Jumalan ollessa subjekti (1Joh 2:29, 3:9, 4:7, 5:1, 5:18). Väisäsellä on jakeen 1 Joh 3:9 alaviite, jossa hän johdonmukaisesti ehdottaa, että kohta voitaisiin kääntää "Jumalan siittämä" "Jumalasta syntyneen" sijaan. On epäselvää tarkoittaako Väisänen että "siittää" myös tässä kohdassa kuvaa uskon esiasetta, "halua tulla pelastetuksi".

Väisänen ei kiinnitä suurtakaan huomiota jakeisiin 24 ja 25. Jälkimmäistä hän ei lopussa edes siteeraa, vaan toteaa vain, että 1 Piet 1:23 ei pane sanaa ja kastetta toisiaan vasten, vaan lihan ja Jumalan ikuisen sanan. Tämä ei ole tyydyttävä tulkinta. Jakeet 24 ja 25 ovat paikallaan vahvistamassa, että Jumalan sana on katoamaton ja että tämä varma sana on väline, jonka kautta kirjeen vastaanottajat ovat uudestisyntyneet. Pietari viittaa niihin majesteettisiin sanoihin Jumalan sanan saarnaamisesta Jesajan 40 luvussa ja sitä seuraavaan päätelmään jakeessa 25, jotka Väisänen siis jättää siteeraamatta: *Tämä on se sana, joka on teille ilosanomana julistettu*. Kun Väisänen sivuuttaa sen tosiasian, että nämä sanat viittaavat taaksepäin katoamattomaan siemeneseen jakeessa 23, hän rikkoo erästä raamattutulkinnan periaatetta vastaan, jota hän kirjansa ensimmäisessä luvussa opettaa: *”Kolmanneksi, Raamattua on tutkittava ottamalla huomioon tekstiyhteys”* (s 24, suom. s 27).

Väisänen on oikeassa siinä, ettei 1 Piet 1:23 aseta sanaa ja kastetta toisiaan vasten. Mieluummin hän itse tekee niin, kun hän lähestyy Raamatun tekstiä, niin kuin näyttää, ennakoasenteella, että jos saarnattu sana voi synnyttää uudestaan, se ottaa jotain pois kasteesta armovälineenä, tai käyttääksemme Väisäsen omia sanoja, *se turhentaisi kasteen, sillä sehän tekisi kasteen opetuslapseuttamisen välineenä tarpeettomaksi* (s 195, suom. s 213).

On varsin hyviä syitä uskoa, että Pietari katoamattomalla siemenellä, Jumalan elävällä sanalla tarkoittaa evankeliumin saarnaa, ja siten ottaa myös tämä kohta tueksi sille, että Jumalan sanalla on uudestisyntyttävä voima silloinkin, kun se ei ole sidottu kastevedeen. Tällainen päätelmä ei tietenkään saa aiheuttaa minkäänlaista kasteveden halveksuntaa, vaan myös se, joka tulee uskoon ennen kastetta on kastettava niin pian kuin siihen tilaisuus annetaan.

Väisäsen Jaakob 1:18 ympärillä oleva argumentaatio muistuttaa varsin paljon 1 Piet 1:23 ympärillä olevaa. Väisänen kiinnittää tässäkin huomion verbiin *apotithemi*, ´panna pois´ (j 21). Mutta sen lisäksi hän tarttuu käsitteeseen ”totuuden sana”, jonka sanotaan olevan uudestisyntymisen väline. Väisänen myöntää, että totuuden sana UT:ssa on evankeliumin synonyymi (Ef 1:13; Kol 1:5), mutta kuitenkin vielä suuremmassa määrin Jeesus itse (Joh 14:6; Ef 4:21), mikä antaa hänelle aiheen liittää Jak 1:18 kertomukseen Jeesuksen ja Nikodeemuksen keskustelusta Joh 3:ssa ja siten kasteeseen.

Tämä Jak 1:18 ja Joh 3 lähentyminen on, käyttäköksemme Väisäsen omia sanoja, ”merkillistä” (s 38, suom. s 41). Argumentaatio ei myöskään tässä ole vakuuttavaa, päinvastoin juuri Ef 1:13, johon Väisänen viittaa, on kohta joka osoittaa saarnatun evankeliumin uudestisyntyttävää voimaa. *Hänessä on teihinkin, sitten kuin olitte kuulleet totuuden sanan, pelastuksenne evankeliumin, uskoviksi tultuanne pantu luvatus Pyhän Hengen sinetti*.

Väisänen on Gal 4:19:sta sitä mieltä, ettei Paavali puhu tässä lainkaan uudestisyntymisestä, sillä galatalaiset ovat jo uudestisyntyneitä, *”mutta nyt hän kantaa huolta siitä, että Kristus saisi muodon heissä. Paavalin huoli ei koske tässä Jumalan lapseksi tulemistä, vaan Jumalan lapsena pysymistä; ei syntymistä vaan kasvamista”* (s 42, suom. s 46). Se on päätelmä mm. sen tosiasian tähden, että verbi *odinein* ei tarkoita synnyttää, vaan olla synnytyskivuissa, synnytystuskissa. Verbiä *gennáo* koskevien Väisäsen perustelujen perusteella, että kyseessä on synnyttäminen eikä siittäminen eli toiminnot, jotka puhtaasti biologisessa mielessä ajallisesti eroavat toisistaan, voitaisiin kai kysyä eikö Paavalin puhe synnytyskivuista saman logiikan mukaisesti ole tarkoitettu viemään galatalaisten tapauksessa ajatukset pikemminkin syntymiseen kuin kasvamiseen. Samaa verbiä käytetään myös jakeessa Gal 4:27, jossa Paavali lainaa jaetta Jes 54:1. Kohta on rinnakkaisuutta,

jossa *odinein* on synonyymi verbille *tékein* (‘synnyttää’, ‘olla synnytyskivuissa’). Paavali käyttää Gal 4 luvussa vaihtelevasti kolmea synnyttämistä tarkoittavaa verbiä *odinein*, *gennáo* ja *tekein*. Väisäsen on argumentoitava sekä enemmän että paremmin miksi *odinein* ensimmäisessä kohdassa (jakeessa 19) ei viittaisi ”syntymiseen, vaan kasvamiseen”.

Väisänen ei näe yhteyttä nyt ko. jakeen ja jakeen 13 välillä, jossa Paavali puhuu ensimmäisen kerran galatalaisille saarnatakseen heille evankeliumia. Kun hän nyt uudestaan (*palin*) niin tekee, tapahtuu se kirjeen kautta. Ensimmäisellä kerralla häntä tervehdittiin ylistyksellä (j 15), mutta tällä kertaa on hän pakotettu synnyttämään heidät kivulla. Luvun 3 alussa hän selittää lähemmin millainen vaikutus hänen saarnallaan oli heihin ollut: *Saittehan silmienne eteen kuvattuna Jeesuksen Kristuksen ristiinnaulittuna? Tämän vain tahdon saada teiltä tietää: lain teoistako saitte Hengen vai uskossa kuulemisesta?* (Gal 3:1). Paavali sanoo, että Henki annettiin heille Paavalin saarnan tuloksena, ts. he uudestisyntyivät evankeliumin saarnan kautta. Nyt he sitä vastoin olivat judaistien väärän opin tähden ”joutuneet pois Kristuksesta” ja ”langenneet pois armosta” (5:4). Tulkinta, että Paavalin synnytystuskat koskisivat vain galatalaisten tarvetta kasvaa armossa (kasvukipu?), on epätodennäköinen myös Paavalin kirjeen johdannossa (1:6) lausumien voimakkaiden sanojen taustaa vasten. Se että Paavali tähdentää galatalaisten saaneen Hengen ”uskossa kuulemisen” kautta (ks myös Ef 1:13) on kiinnostavaa sitä Väisäsen näkemyksen taustaa vasten, että Pyhä Henki ottaa ihmisen asunnokseen vasta kasteessa, jolloin myös pelastavan uskon lahja annetaan (s 68, 87, suom. 74, 96). Hengen lahjaa ei Väisäsen mukaan anneta ”ennen kastetta olevan uskon” myötä, jonka evankeliumin on ”siittänyt” (s 86, suom. s 89). Mutta tätä näkemystä vastaan näyttää siis puhuvan Paavalin sana Gal 3:2.

Väisäsen oppi kahden lajin uskosta on muutoin yksi merkittävimmistä asioista hänen kirjassaan, ts. usko ennen kastetta ja usko kasteen jälkeen, ”Jumalan Pojan usko”. Usko ennen kastetta on Väisäsen mukaan ”vanhurskauden nälkää ja janoa”, nälkää, joka ravitaan kasteessa. (Matt 5:6). Väisänen rakentaa tämän käsityksen parille Raamatun sanalle, joissa verbi on passiivin futuurissa, esim. Joel 2:32 sitaatti, joka toistetaan Room 10:13, ja jota Pietari lainaa Apt 2:21: *Ja on tapahtuva, että jokainen, joka huutaa avuksi Herran nimeä, pelastuu (sootheesetai)*. Väisänen: ”Futuurimuodot viittaavat tulevaisuuteen, ts. edessäpäin olevaan kasteeseen ja sen lupaukseen pelastuksesta (86, suom 94). Väisäsen tulkinnan ongelma on, että Room 10 edellyttää, että Herran avuksi huutaminen on seuraus uskosta, uskosta joka tulee saarnan ”kuulemisesta” (j 17) ja joka on todella pelastavaa (j 9-10), eikä vain ”halua pelastua” (s 87, suom. s 94). Väisänen tulkitsee muuten jakeen 17: ”*Usko tulee siis kuulemisesta...*” ikään kuin se viittaisi lain (!) saarnaan (s 81, suom. s 88). Asiayhteys osoittaa kuitenkin, että kyse on hyvän sanoman, evankeliumin saarnasta, jota tarkoitetaan (j 16).

Eräs toinen Väisäsen tulkinnan ongelma on, että sama futuurin passiivimuoto (*sootheesetai*), ‘pelastuu’, jota Apt 2:21 käyttää, on myös Mark 16:16 jakeessa, jossa sanotaan että *joka uskoo ja kastetaan, se pelastuu (sootheesetai)*. Jos sama verbimuoto Apt 2:21 jakeessa viittaa eteenpäin pelastukseen kasteessa, mikä armoväline sitten jakeessa Mark 16:16 viittaa samalla sanalla eteenpäin?

Mitä tulee uskoon kasteen jälkeen, tulee asiasta jos mahdollista vieläkin merkillisempi. Väisänen puhuu uskosta kasteen jälkeen ”Jumalan Pojan uskona” (s 69, 87; suom. s 75, 95) ja viittaa Gal 2:19-20: *Minä olen Kristuksen kanssa ristiinnaulittu, ja minä elän, en enää minä, vaan Kristus elää minussa; ja minkä nyt elän lihassa, sen minä elän uskossa Jumalan Poikaan* (Väisänen: Jumalan Pojan uskossa), *joka on rakastanut minua ja antanut itsensä minun edestäni*. Jumalan Pojan usko tarkoittaa Väisäsen

mukaan että "Kristus uskoo meissä". Kristus on yhtä aikaa uskon subjekti ja objekti. Sen mikä Folkbibelnissä on käännetty uskona *Jumalan Poikaan* (SFB 2015), ilmaisee kreikan kieli genetiivillä, joka voidaan ymmärtää sekä subjektiivisesti (että Jumalan Poika itse tuottaa uskon), että objektiivisesti (että Jumalan Poika on uskon kohde). Väisänen ymmärtää sen subjektiivisesti ts., että Poika ottaa asumuksensa meissä ja uskoo puolestamme. Kumpi tapa ymmärtää on oikea? Meillä on samankaltainen sanonta saman luvun jakeessa 16: "...tullaksemme vanhurskaiksi uskon kautta Jeesukseen Kristukseen" (kreikka: Jeesuksen Kristuksen uskon kautta). Tässä meillä on sama genetiivirakenne. Mutta tässä saamme johtolangan siitä, mikä heti seuraa: *Niin olemme mekin uskoneet Kristukseen Jeesukseen tullaksemme vanhurskaiksi uskosta Kristukseen*. Uskonsa paneminen Kristukseen (kreikka: *eis*+akkusatiivi) on samaa kuin uskoa Kristukseen. Uskova on subjekti tässä uskossa ja Jumalan Poika on uskon kohde (objekti). Tämän tähden on vahva syy myös ymmärtää "Jumalan Pojan usko" jakeessa 20 objektiivisena genetiivinä, ts. uskona Jumalan Poikaan eikä niin kuin Väisänen ymmärtää, että "Kristus uskoo meissä).

Dogmihistoriallinen osa

Dogmihistoriallisessa osassa Väisänen liikkuu ensiksi reformaation jälkeisessä kirkkohistoriassa, jossa hän lyhyesti selvittää ne kasteteologian vääristymät, jotka on tehty hänen mukaansa luterilaisen kirkon historiassa aina myöhäisemmästä Melanchtonista ortodoksian ja pietismin kautta myöhempään tunnustukselliseen luterilaisuuteen asti, joka tuli esiin Amerikassa 1800-luvun aikana. Väisänen antaa myös kaksi esimerkkiä liikkeistä, jotka kokonaan kieltävät uudestisyntymisen kasteessa, ja ovat vanhalestadiolaisuus ja uuspietismi (s 172ss, suom. s 190ss). Mutta eniten Väisänen käyttää ruutia "kahden pelastustien" teologian kumoamiseen, ts. siihen, että Jumala voi vaikuttaa uudestisyntymisen yhtä hyvin saarnatun sanan kuin kasteen kautta. Tunnustuksellinen luterilaisuus, jota Väisänen kirjassa edustavat Missouri-synodin kaksi suurta johtohahmoa C.F.W. Walther ja Franz Pieper, sijoittuu näiden kahden äärimmäisen ulkonaisen luterilaisuuden sisällä olevan vanhalestadiolaisen ja Väisänen oman näkemyksen väliin. On sanottava, että luku 6, jossa käydään läpi dogmihistoriaa, on yksi kirjan paremmista luvuista, ja on helppoa yhtyä Väisänen käsitykseen, että vuosien saatossa todella on ollut joukko kastetta koskevia vääristymiä myös luterilaisen kirkon sisällä. Luvussa 7 Väisänen käsittelee näitä vääristymiä Raamatun ja tunnustuskirjojen valossa.

Väisänen käy läpi kolme kohtaa, jotka on tuotu esiin todistuksina hänen omaa oppiaan vastaan, että pelastava usko annetaan vasta kasteessa: 1) *"Iso katekismus: Tuomme lapsen kasteelle ajatellen ja toivoen, että hän uskoisi. Me myös rukoilemme, että Jumala antaisi hänelle uskon"*. Tk 406, 57. 2) Lutherin kastekaava, jota ei kuitenkaan ole ruotsalaisessa tunnustuskirjojen laitoksessa, ja 3) Schmalkaldenin opinkohdat: *"Myös ne, jotka ovat uskossa ennen kastetta tai tulevat kasteessa uskoon, saavat uskon ulkonaisen, edeltävän sanan välityksellä."* Tk 276, 7. Ensimmäisen kohdan Väisänen ohittaa ilman sen seikkaperäisempää argumentaatiota kuin toteamalla: *"Mielestäni Tunnustuskirjat puhuvat tässä kristillisen uskon kokonaisuudesta, sekä Pyhän Hengen sanan vaikuttamasta eli siirtämästä pelastusta kaipaavasta 'uskosta' että Pyhän Hengen kasteessa lahjoittamasta 'Jumalan Pojan uskosta', joka on seurausta siitä, että pyhä Henki on tullut ihmiseen asumaan."* (suom. s 207). Miksi tämä kohta tulee ymmärtää juuri tällä tavalla, sitä emme saa tietää.

Mitä tulee Schmalkaldenin opinkohtiin, Väisänen harjoittaa eksegetiikkaa sanoilla "uskoa" ja olla "uskossa" ja on sitä mieltä, että nämä ilmaisut on tarkoitettu kuvaamaan uskoa ennen kastetta ja

uskoa kasteen jälkeen. Asiayhteys, kuten esimerkiksi kertomus Korneliuksen kääntymisestä, ei anna mitään tukea Väisäsen kahdenlaisen uskon opille. Luther on selvästi sitä mieltä, että Kornelius uskoi ja oli vanhurskas jo ennen Pietarin vierailua sen johdosta, että oli kuullut sanan.

Tunnustuskirjojen tarkastelun suuri heikkous on, että Väisänen sivuttaa Sovinnon kaavan toisen artiklan (Vapaa tahto eli inhimilliset kyvyt). Pidemmässä ja syventävässä tämän artiklan selityksessä, *Solida Declaratiossa*, luetaan saarnalle ja kuullulle sanalle sellainen vaikutus, minkä Väisänen kirjassaan täysin hylkää, nimittäin uudestisyntyminen.

”Vastoin näitä kumpaakin ryhmää ovat Augsburgin tunnustuksessa pysyvät puhtaat opettajat väittäneet ja opettaneet, että ihminen on esivanhempiemme lankeemuksen siinä määrin turmelema, että hän jumalallisissa, kääntymystä ja sielun pelastusta koskevissa asioissa on luonnostaan sokea. Kun Jumalan sanaa saarnataan, hän ei sitä ymmärrä eikä voi ymmärtää, vaan pitää sitä hulluutena. Omasta aloitteestaan hän ei lähesty Jumalaa, vaan hän on Jumalan vihollinen ja pysyy sellaisena, kunnes Pyhä Henki voimallaan saa hänessä aikaan kääntymyksen, uskon, uudestisyntymän ja uudistuksen. Tämä tapahtuu yksinomaan armosta, ilman mitään ihmisen myötävaikutusta, saarnatun ja kuullun sanan voimalla.” FC SD2, 5 (TK 2003 s 474)

Väisänen sivuuttaa myös Apologian uskonkohdan IV (Vanhurskautus) ja uskonkohdan XII (Rippi), jotka nekin voivat palvella todistuksena, etteivät meidän tunnustuskirjamme opeta uudestisyntymisen tapahtuvan vain kasteessa. Pitkän vanhurskautusta koskevan uskonkohdan alussa käsitellään kysymystä, kuinka uudestisyntyminen tapahtuu. Melanchton kirjoittaa: *Jumalan kanssa ei päästä kosketuksiin eikä häntä voida käsittää muutoin kuin sanan kautta. Sen tähden vanhurskautus tapahtuu sanan kautta, niin kuin Paavali sanoo: (Room. 1:16) "Evankeliumi on Jumalan voima itsekullekin uskovalle pelastukseksi", ja taas: (Room. 10:17) "Usko tulee kuulemisesta." Jo tämänkin perusteella voitaisiin todistaa, että usko vanhurskauttaa. Jos nimittäin vanhurskautus tapahtuu yksinomaan sanan kautta ja sana taas voidaan ottaa vastaan vain uskolla, seuraa tästä, että usko vanhurskauttaa. On kuitenkin olemassa muita, merkitsevämpiä perusteita. Sen tarkoitus, mitä tähän asti olemme sanoneet, on ollut osoittaa, millä tavoin uudestisyntyminen tapahtuu, ja tehdä ymmärrettäväksi, minkälainen on se usko, josta me puhumme.* ApIV 67-68 (TK 2003 s 99-100)

Viitataan siis Room 10:17, kun puhutaan siitä, kuinka uudestisyntyttävä usko syntyy. Mutta Väisäsen mukaan Room 10:17 käsittelee lain saarnaa (s 81, suom. s 88), vaikka asiayhteys selvästi osoittaa, että kyse on evankeliumin saarnasta, ja että tällä evankeliumilla on valta aikaansaada pelastava usko sen kuulijassa.

Yksi keskeinen kysymys Väisäselle on tarvitseeko hänen, joka luopuu uskostaan kasteen jälkeen, syntyä uudestaan. Väisänen tarkoittaa, että on suorastaan väärin käyttää käsitettä uudestisyntyminen sellaisissa tapauksissa. Sen sijaan tulisi käyttää sanaa parannus (s 46, suom. s 49). Se joka on luopunut ei, Väisäsen mukaan, tarvitse uutta vanhurskautusta tai uudestisyntymistä (s 44, suom. s 48). Väisäsen mukaan se, joka luopuu uskosta ei menetä lapseuttaan Jumalan luona: *"Raamatun mukaan sen sijaan kaikki kastetut ovat Jumalan lapsia"* (s 127, suom. s 138). Väisänen viittaa siihen, ettei tuhlaajapoikakaan menettänyt lapseuttaan. Väisäsen ei pitäisi rakentaa oppiaan vertausten yksityiskohdille, vaan tutkia perusteellisesti Raamattua, ennen kaikkea Ut:ia ja tutkia mitä se sanoo Jumalan lapsista. Silloin hän huomaisi, ettei Raamattu tunne ketään ei-uskovaa Jumalan lasta (Room 8:14, Gal 2:36, 1 Joh 3.1, Room 9:8).

Kysymystä siitä kuinka kastettu, mutta luopunut, voi palata armoon käsitellään jo mainitussa XII uskonkohdassa (Katumus). Kaksi lainausta IV uskonkohdasta voi palvella todistuksena siitä, ettei

Apologia epäröi puhua uudestisyntymisestä myös ripissä, ts. kasteen jälkeen. *”Uudestisyntyminen taas tapahtuu uskon kautta katumuksessa”* (TK 2003, s144, 374). *”Tästä syystä me päättelemme, että meidät vanhurskauttaa Jumala edessä, sovittaa Jumalan kanssa ja uudestisyntyyttää usko, joka katumuksessa tarttuu armonlupaukseen ja tekee todella eläväksi kauhistuneen ihmisen. Tällainen usko on varma siitä, että Jumala on meille leppyinen ja suojelee Kristuksen tähden”* (TK 2003, s145, 386).

Väisänen syyttää ajatuksiensa vastustajia kahden pelastustavan opettamisesta, kun he eivät hänen tahtonsa mukaisesti anna kasteelle yksinoikeutta vaikuttaa uudestisyntyminen.

Tunnustuskirjojemme mukaan ovat kuitenkin kaikkien sakramenttien ”vaikutus yksi ja sama” puhumme sitten kasteesta, ehtoollisesta, synninpäästöstä tai katumuksesta (TK 2003, s 150, 20).

Tulkoon vielä kerran sanotuksi: *Kristus synnyttää uudesti juuri sanalla ja sakramenteilla* (TK 2003, s 156, 2).

Tiivistelmä

Väisäsen ”kasteteologisella testamentilla” on ansionsa. Paljon kasteesta sanotussa on hyvää. Historiallisella tarkastelulla on myös arvonsa. Totuus on kuitenkin, että asiat, joista iloitsen eniten hänen kirjassaan, eivät koske varsinaisesti kasteoppia, esim., että hän hylkää makroevoluution (s 17, suom. s 19), mitä eivät kuitenkaan kaikki hänen kollegansa Suomen evankelisluterilaisessa Lähetysshiippakunnassa tee. Toinen asia mistä iloitsen, on että hän tunnustaa opin yleisestä vanhurskattamisesta (s 58, suom. s 63). Mutta Väisäsen kirja herättää valtavan paljon kysymysmerkkejä marginaaliin sille, joka lukee tarkkaan kirjan. Argumentaatio on usein kaukana vakuuttavuudesta, päätelmät ovat liian keveitä. Väisänen tekisi oikein, jos hän vakavasti paneutuisi kritiikkiin, joka juuri nyt erityisesti suomenkielisessä Suomessa, ja vielä enemmän kuin aikaisemmin, suuntautuu hänen uudestisyntymisoppiaan vastaan, ja muotoilisi sitten uudelleen testamenttinsa perustuksen tuleville sukupolville.